

Motion till riksdagen 2021/22:4749

av **Rebecka Le Moine (MP)**

med anledning av prop. 2021/22:244 Stärkt rätt till personlig assistans vid behov av egenvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa frågan om egenvård och vid behov återkomma vad gäller frågan om förhållandet till hälso- och sjukvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försäkringsskydd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma om hur lagens formulering kan justeras för minskad risk för restriktivitet i tolkning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet välkomnar denna proposition starkt. Den kommer att innebära stor skillnad för de personer som berörs. Att det blir en lag om egenvård, att det blir ett nytt grundläggande behov i lagen och att det inte ska göras något avdrag för föräldraansvaret när det rör barn samt att skyldigheter för hälso- och sjukvården införs i lagen – allt detta är viktigt.

Övergripande är det också mycket glädjande när steg tas i rätt riktning på området, när det verkligen blir förbättringar som märks. Propositionen är ett sådant tydligt steg som liksom tidigare proposition bygger på utredningsbetänkandet Stärkt rätt till personlig assistans – Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser (SOU 2021:37). Utredningen tillsattes medan Miljöpartiet ingick i regeringen och utifrån det s.k. januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Vi vill här lyfta några perspektiv.

Egenvård

Vi välkomnar att regeringen avser att lämna ett uppdrag till Socialstyrelsen om att ta fram ett kunskapsstöd för frågor om egenvård och personlig assistans. Det är frågor som har lyfts både av Riksföreningen JAG och Region Skåne. Vi menar också att det helt klart finns aspekter som särskilt bör lyftas i ett sådant.

För en person som ska få egenvård och som själv inte kan bidra till denna utan är helt beroende av andra är det ju mycket viktigt att det som görs sker på rätt sätt. Inte minst eftersom vi här pratar om behov som är livsviktiga eller mycket viktiga för ens fysiska hälsa, dvs. det skulle vara oerhört allvarligt eller även ibland livshotande om hjälpen sker på fel sätt. Att inte kunna påverka, medverka till eller kommunicera om egenvården, vilket förstås inte alla kan, gör att den enskilde är i ett extremt beroendeförhållande till assistenten. Omvänt är det ett mycket stort ansvar för den enskilda assistenten att förstå uppgiften och göra den på rätt sätt. Instruktioner, information och handledning är förstås väldigt viktigt, men nivån av ansvar är alltså väldigt hög. En förälder med barn med dessa behov måste t.ex. känna sig fullständigt trygg med den som ger assistans för att kunna koppla av och inte ständigt vara i full beredskap. Att ett kunskapsstöd behövs är uppenbart. Vi anser dock också att regeringen bör följa den här frågan framöver och vid behov återkomma vad gäller frågan om förhållandet till hälso- och sjukvårdslagen.

Vi anser också att man behöver se över frågan om försäkringsskydd eftersom patientskadlagen och patientförsäkringen inte gäller för egenvård. En person som är helt beroende av andra för att få egenvård bör också ha ett försäkringsskydd som fungerar. I vilken grad andra försäkringar täcker upp en sådan situation, om patientskadlagen skulle behöva kompletteras eller om skyddet för den enskilde kan stärkas på annat sätt anser vi att regeringen bör återkomma om.

Tolkning av den nya lagen

Flera av remissinstanserna, däribland DHR – Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet och även Socialstyrelsen, lyfter att kriterierna för att beviljas assistans enligt förslaget ger utrymme för en mycket restriktiv tolkning av dem som får rätt till assistans för kontinuerligt stöd föranlett av medicinsk problematik. Det här är förstås oroande. Vi vill inte hamna i en situation där en ny lag ger hopp och insatsen i själva verket kommer att vara mycket svår att få. Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för regeringen att den enskildes perspektiv måste väga tungt i bedömningen av när insatsen behövs. Enligt vårt perspektiv borde det räcka att det finns risk för den fysiska hälsan för att behovet ska gälla och vi vill inte se långa utredningar där myndigheter eller domstolar ska försöka avgöra om risken är tillräckligt allvarlig eller överhängande. Vi anser att regeringen bör se över hur lagens formulering kan justeras för att säkerställa detta på bästa sätt.

Rättshjälp

Miljöpartiet anser vidare att frågan om rättshjälp behöver ses över. Frågan berörs inte särskilt i detta lagförslag, men vi kan se att det är svårt för människor som är beroende av såväl socialtjänstlagen som LSS, och som är i stark beroendeställning gentemot myndigheter, att föra sin talan. Förvaltningslagen ger visst skydd, men faktum är att

många kan behöva hjälp att lägga fram sin sak. Många har beskrivit hur orättvist det känns att Försäkringskassan har kunniga jurister och så sitter man där själv och ska försöka lägga fram sin sak efter bästa förmåga utan att kunna hur lagstiftningen fungerar. Inte sällan spelar dålig ekonomi också in.

Vi anser att regeringen bör låta se över denna fråga och att forskning som finns på området behöver vara en viktig del i detta.

Implementering

Slutligen vill vi starkt trycka på frågan om själva implementeringen av lagen. För att den ska fungera som tänkt är kunskapsstödet som ska tas fram viktigt, liksom att det ute i verksamheter finns tid för medarbetare att ta till sig det nya regelverket, liksom möjlighet till utbildningsinsatser. Alltför ofta fallerar detta i praktiken. Vi ser gärna att Socialstyrelsen får ett uppdrag att medverka till detta, t.ex. genom framtagande av digital utbildningsinsats eller att regeringen tillförsäkrar detta på annat sätt.

Rebecka Le Moine (MP)